

บทที่ 5

สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องคุณธรรมที่ปรากฏในปัญญาสชาดก มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์คุณธรรมจากพฤติกรรมตัวละครที่ปรากฏในปัญญาสชาดก และวิเคราะห์แบบเรื่องของปัญญาสชาดก โดยได้คัดเลือกปัญญาสชาดก ฉบับงานออกเมรุพระราชทานเพลิงศพพระธรรมสิทธิธารจารย์ (หนู ถาวโร ป.ธ.๕) อดีตเจ้าอาวาสวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร อดีตที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ (20 ธันวาคม 2552) จำนวน 50 เรื่อง มาเป็นหลักในการวิเคราะห์ หลังจากศึกษาเนื้อหาของชาดกแต่ละเรื่อง เนื้อหาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการที่ปรากฏ ตลอดจนพิจารณาแบบเรื่องของปัญญาสชาดก ผู้วิจัยจึงได้สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “คุณธรรมในปัญญาสชาดกฉบับล้านนา” ได้วิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์คุณธรรมที่ปรากฏในปัญญาสชาดกฉบับล้านนา ผลการศึกษาพบว่า มีคุณธรรม ดังนี้

1.1 ความขยัน พบในปัญญาสชาดกฉบับล้านนา จำนวน 10 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง สมุททโฆษชาดก สุธนชาดก สิริวิบุลยคติตชาดก ธรรมโสณทกชาดก นรชีวกจินตนาชาดก อติเทวราชชาดกสังขปัตตชาดก สิโสธชาดก วรวงสชาดก และรถเสนชาดก

1.2 ความประหยัด พบในปัญญาสชาดกฉบับล้านนา จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง สุกมิตตชาดก สิทธิธชาดก นรชีวชาดก เทวรุกขกุมารชาดก และจันทเสนชาดก

1.3 ความซื่อสัตย์ พบในปัญญาสชาดกฉบับล้านนา จำนวน 8 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง สุธนชาดก พุทธบัณฑิตชาดก สุรูปชาดก พหุลาวีชาดก เสตบัณฑิตชาดก พาราณสีราชชาดก สลกธนชาดก พุทธบัณฑิตชาดก สุรูปชาดก พหุลาวีชาดก เสตบัณฑิตชาดก พาราณสีราชชาดก สลกชาดก และจันทเสนชาดก

1.4 ความมีวินัย พบในปัญญาสชาดกฉบับล้านนา จำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง

สมุททโฆสชาดก ทุลกบัณฑิตชาดก สุวรรณกุมารชาดก วัฏฏังकुสิราชชาดก พาราณสีราชชาดก และสีโลราชชาดก

1.5 ความสุภาพ พบในปัญญาสาขดกฉบับล้านนา จำนวน 13 เรื่อง ได้แก่เรื่อง สมุททโฆสชาดก รัตนปโชตชาดก ทุลกบัณฑิตชาดก อาทิตชาดก สุวรรณกุมารชาดก วัฏฏังकुสิราชชาดก ธรรมราชชาดก มหาปทุมชาดก ปุ่ผชาดก ปาจิตตกุมารชาดก สรรพสิทธิชาดก สุวรรณกัจฉปชาดก และสีโลราชชาดก

1.6 ความสะอาด พบในปัญญาสาขดกฉบับล้านนา จำนวน 33 เรื่อง ได้แก่เรื่อง สมุททโฆสชาดก สุธนชาดก วิบุลราชชาดก สิริจุทามณชาดก จันทราชชาดก สิริธราชชาดก อาทิตชาดก มหาสุรเสนชาดก สุวรรณกุมารชาดก กนกวรรณราชชาดก วิริยบัณฑิตชาดก สุทสันชาดก วัฏฏังकुสิราชชาดก ไปรณกบิลราชชาดก ธรรมิกบัณฑิตราชชาดก จาคทานชาดก ธรรมราชชาดก สุรูปชาดก มหาปทุมชาดก ภัณฑาคารชาดก ปุ่ผชาดก พรหมโฆสราชชาดก เทวรุกขกุมารชาดก สิทธิสารชาดก นรชิวจินทานชาดก อติเทวราชชาดก สรรพสิทธิชาดก สังขปิตตชาดก จันทเสนชาดก สีโลราชชาดก อรินทรมชาดก รณเสนชาดก พากุลชาดก

1.7 ความสามัคคี พบในปัญญาสาขดกฉบับล้านนา จำนวน 8 เรื่อง ได้แก่เรื่อง สมุททโฆสชาดก อาทิตชาดก สุวรรณกุมารชาดก วิริยบัณฑิตชาดก มหาปทุมชาดก พาราณสีราชชาดก สิทธิสารชาดกและสีโลราชชาดก

1.8 ความมีน้ำใจ พบในปัญญาสาขดกฉบับล้านนา จำนวน 30 เรื่อง ได้แก่เรื่อง สุธนชาดก รัตนปโชตชาดก วิบุลราชชาดก สิริจุทามณชาดก จันทราชชาดก สิริธราชชาดก ทุลกบัณฑิตชาดก อาทิตชาดก ทุกัมมานิกชาดก มหาสุรเสนชาดก สุวรรณกุมารชาดก กนกวรรณราชชาดก วัฏฏังकुสิราชชาดก ไปรณกบิลราชชาดก ธรรมิกบัณฑิตราชชาดก จาคทานชาดก ธรรมราชชาดก มหาปทุมชาดก ปุ่ผชาดก พรหมโฆสราชชาดก สลภชาดก อติเทวราชชาดก สรรพสิทธิชาดก สังขปิตตชาดก สุวรรณกัจฉปชาดก สีโลราชชาดก อรินทรมชาดก สุวรรณสิทธาชาดก วนวานชาดก พากุลชาดก

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์แบบเรื่องของปัญญาสาขดกฉบับล้านนา จากการที่ผู้วิจัยได้พิจารณาเนื้อความวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ประกอบการพรรณนาวิเคราะห์ สรุปได้ว่าลักษณะทั่วไปของวรรณกรรมเรื่องปัญญาสาขดกฉบับล้านนา ที่มีชาดกจำนวน 50 เรื่อง พบว่าชาดกส่วนใหญ่มีลักษณะครบตามองค์ประกอบของเรื่องชาดกในอรรถกถาชาดก คือ มีปัจจุบัน วัตถุ อคติวัตถุ คาถา และสโมธาน เรื่องที่มีครบทั้ง 4 องค์ประกอบ มีทั้งหมด 44 เรื่อง คือ สมุททโฆสชาดก สุธนชาดก สุธนุชาดก รัตนปโชตชาดก สิริวิบุลกิตติชาดก วิบุลราชชาดก

สิริจุทามณชาดก จันทราชชาดก สุภมิตตชาดก สิริธรรชาดก ทุกกบัณฑิตชาดก อาทิตชาดก ทุกัมมา
 นิกชาดก สุวรรณกุมารชาดก กนกวรรณราชชาดก วัฏฏังคุลีราชชาดก ไปราณกบิลราชชาดก
 ธรรมิกบัณฑิตราชชาดก จากทานชาดก ธรรมราชชาดก นรชีวะชาดก สุรูปชาดก มหาปทุมชาดก
 ภัณฑาคารชาดก พหุลาคาวิชาดก เสตบัณฑิตชาดก ปุณฺณชาดก พารณสิริราชชาดก พรหมโฆสราช
 ชาดก เทวรุกขกุมารชาดก สลภชาดก สิทธิสารชาดก นรชีวกฐินทานชาดก อติเทวราชชาดก
 ปาจิตตกุมารชาดก สรรพสิทธิชาดก สังขปัตตชาดก จันทเสนชาดก สุวรรณกัจจปชาดก สิโส
 รชาดก อรินทรมชาดก สุวรรณสิริสาชาดก วนาวนชาดก พากุลชาดก ส่วนอีก 5 เรื่องที่ไม่มีปัจจุบัน
 วัตถุ เป็นการกล่าวถึงเรื่องราวของชาดกเลย โดยเริ่มเรื่องจากอดีตวัตถุเลย คือ วิริยบัณฑิตชาดก
 ธรรมโสณทกชาดก สุทัสนชาดก วรวงสชาดก และรณเสนชาดก และไม่มีคาถา 1 เรื่อง คือ เรื่อง
 มหาสุรเสนชาดก

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยดังกล่าว มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

การวิเคราะห์คุณธรรมที่ปรากฏในปัญญาชาดกฉบับล้านนา จำนวน 50 เรื่อง พบว่า
 คุณธรรมที่ปรากฏมากที่สุดคือด้านความสะอาด พบในปัญญาชาดกฉบับล้านนา จำนวน 33 เรื่อง
 รองลงมาคือด้านความมีน้ำใจ สุภาพ ขยัน ซื่อสัตย์ สามัคคีและมีวินัย ตามลำดับจำนวน 30 เรื่อง
 ส่วนคุณธรรมที่ปรากฏน้อยที่สุดคือด้านความ ประหยัด พบในปัญญาชาดกฉบับล้านนา จำนวน
 5 เรื่อง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในปัญญาชาดกฉบับล้านนาตัวเอกมักเกิดเป็นพระมหากษัตริย์หรือ
 ในเชื้อพระวงศ์หรือในตระกูลที่สูงส่ง จึงทำให้มีการกล่าวถึงรูปลักษณะทั้งงดงามสะอาดสะอ้าน
 ส่วนที่พบคุณธรรมเรื่องการประหยัดน้อยที่สุด อาจเป็นเพราะว่าในอดีตไม่ได้มีการพูดถึงฐานะ
 ความร่ำรวย หรือการทำมาหาเลี้ยงชีพ จึงส่งผลทำให้ไม่ต้องประหยัดคอออม และอาจเป็นเพราะ
 มีการกินอยู่ตามแบบฉบับของกษัตริย์หรือชาวบ้านทั่วไป

นอกจากนี้เนื้อเรื่องในปัญญาชาดก จะเกี่ยวข้องกับความเชื่อของคนล้านนาที่เชื่อว่า
 การทำความดี จะมีเทวดาคอยปกป้องดูแลรักษา ซึ่งมีอิทธิพลต่อการประพฤติกรรมที่มุ่งทำดี ละเว้น
 การทำชั่ว และทำจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์ตามหลักของพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ
 สุภนิกา เชื้ออินตะ (2544) ที่ได้ศึกษาวิเคราะห์บทบาทของพระอินทร์ที่ปรากฏในปัญญาชาดก
 ถึง 34 เรื่อง ในลักษณะที่ให้พระอินทร์เป็นเทวดาผู้พิทักษ์รักษาคณดี อาทิการให้ความช่วยเหลือ
 แก่พระโพธิสัตว์หรือผู้ที่ทำความดี และทำหน้าที่ในการดูแลช่วยเหลือสังคมให้เกิดความสงบสุข
 ร่มเย็น และได้ข้อสรุปว่า ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดในเรื่องของพระอินทร์กับความเชื่อของ

คนล้านนานั้น ส่งผลต่อการประพฤติปฏิบัติของคนในสังคม โดยเน้นการประกอบกุศลกรรมเพื่อเป็นอานิสงส์ผลบุญแก่ชีวิตต่อไปในภายภาคหน้า ตามคติความเชื่อทางพุทธศาสนาและสะท้อนถึงสภาพสังคมและวิถีชีวิตของคนล้านนาผ่านโลกทัศน์ของผู้แต่ง ซึ่งทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดแนวคิดและประสบการณ์ผ่านวรรณกรรมปัญญาสาธกอย่างแบบขล

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวคิด ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาวรรณกรรมเรื่องปัญญาสาธกฉบับล้านนาโดยศึกษารายละเอียดของเรื่องทั้งในด้านแบบเรื่อง รูปแบบเนื้อหา และแนวคิดของเรื่องเปรียบเทียบกับต้นฉบับอื่นๆ เพื่อให้ทราบว่าการปรับเปลี่ยนรูปแบบและเนื้อหาของเรื่องไปมากน้อยเพียงใด
2. ควรศึกษาวรรณกรรมเรื่องปัญญาสาธกฉบับล้านนาเปรียบเทียบกับชาดกฉบับอื่นๆ อาทิ ฉบับหอสมุดแห่งชาติ หรือฉบับต่างประเทศ ซึ่งได้แก่ ฉบับเชียงใหม่ ฉบับพม่า ฉบับเขมร และฉบับลาว เพื่อให้ทราบถึงลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันระหว่างวรรณกรรมเรื่องปัญญาสาธกนี้
3. ควรมีการนำคุณธรรม 8 ประการ ไปศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมอื่น อาทิ คำนานสำคัญต่างๆ เพื่อให้ทราบว่าคำนานเหล่านั้นมีคุณธรรมแฝงอยู่มากน้อยเพียงใดและเป็นอย่างไร